

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น” มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นภาษาไทย ที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ 2530-พ.ศ 2540 ในด้านเนื้อหา การนำเสนอเรื่อง การจัดรูปเล่ม และรูปเล่ม

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดสมมุติฐานไว้ดังนี้

1. หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ 2530-พ.ศ 2540 ส่วนใหญ่มีเนื้อหาด้านอาชีพ และมีการนำเสนอเรื่องแบบบรรยาย
2. หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่มีภาพประกอบเป็นภาพถ่ายและไม่มีบรรณานุกรม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้แบบวิเคราะห์เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูลจากหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่เป็นประชากร จำนวน 343 ชื่อเรื่อง ผลการวิจัยสามารถสรุปผลและอภิปรายผลได้ดังนี้

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

1. ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น การวิเคราะห์ข้อมูลของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในด้านผู้แต่ง ผู้จัดทำภาพประกอบ ผู้จัดพิมพ์ สถานที่พิมพ์ และปีที่พิมพ์

ผู้แต่งหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่เป็นประชากรในการวิเคราะห์จำนวน 343 ชื่อเรื่อง ส่วนใหญ่ พบว่าส่วนใหญ่ 332 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 96.79) เป็นหนังสือที่มีผู้แต่งเป็นบุคคล หนังสือที่ผู้แต่งเป็น หน่วยงาน 7 ชื่อ (ร้อยละ 2.04) ผู้แต่งที่เป็นบุคคลส่วนใหญ่ 117 ชื่อ (ร้อยละ 66.10) มีผลงานคนละ 1 เรื่อง ผู้แต่งที่เป็นบุคคลที่มีผลงานมากกว่า 1 เรื่อง มี 60 ชื่อ (ร้อยละ 33.90) ผู้แต่งที่เป็นบุคคลที่มีผลงานมากที่สุด คือ ชาชูชัย อาจินสมาจาร 11 ชื่อเรื่อง รองลงมาได้แก่ สุรินทร์ มัจฉาชีพ 9 ชื่อเรื่อง และสุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ 8 ชื่อเรื่อง ผู้แต่งที่เป็นหน่วยงาน คือ กระทรวงศึกษาธิการ กรมวิชาการ จำนวน 4 ชื่อเรื่อง รองลงมาคือ กรมวิชาการ ศูนย์พัฒนาหนังสือ จำนวน 3 ชื่อเรื่อง (ตารางที่ 3-4)

ผลการวิจัยด้านผู้แต่งหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ซึ่งหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่เป็นประชากรในการวิเคราะห์ จำนวน 343 ชื่อเรื่อง พบว่า มีผู้แต่งเพียง 179 ชื่อ ซึ่งนับได้ว่ามีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น มีจำนวนน้อย นอกจากนี้ผู้แต่งอาจใช้นามแฝงหลายชื่อ ทำให้มีจำนวนผู้แต่งลดน้อยลงอีก ผู้แต่งส่วนใหญ่มีจำนวนผลงานรายละ 1 เรื่อง อาจเป็นเพราะการเขียนหนังสือสารคดีต้องมีการค้นคว้าข้อมูลประกอบข้อมูใช้เวลาานานมาก นอกจากนี้ผู้แต่งส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดอาจต้องมีภาระหน้าที่อื่นๆ อีก ทำให้เขียนหนังสือสารคดีได้ไม่มากในแต่ละปี

ผู้จัดทำภาพประกอบหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่เป็นประชากรในการวิเคราะห์ จำนวน 343 ชื่อเรื่อง พบว่า เป็นหนังสือที่มีภาพประกอบ จำนวน 332 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 96.79) มีหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นไม่ปรากฏชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ 160 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 48.19) หนังสือที่มีผู้จัดทำภาพประกอบมี 172 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 51.50) ผู้จัดทำภาพประกอบส่วนใหญ่ 171 ชื่อ (ร้อยละ 51.51) เป็นบุคคล เป็นหน่วยงานมีเพียง 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.30) ผู้จัดทำภาพประกอบที่เป็นบุคคลส่วนใหญ่ จำนวน 81 ชื่อ (ร้อยละ 77.14) มีผลงานรายละ 1 ชื่อเรื่อง ผู้จัดทำภาพประกอบที่เป็นบุคคลที่มี ผลงานมากกว่า 1 ชื่อเรื่อง มี 23 ชื่อ (ร้อยละ 21.90) ผู้จัดทำภาพประกอบที่มีผลงานมากที่สุด คือ วิเศษฐ์ จันทร์ฉาย 16 ชื่อเรื่อง รองลงมาได้แก่ สุรินทร์ มัจฉาชีพ 11 ชื่อเรื่อง และมงคล เปลีชนบางช้าง 8 ชื่อเรื่อง (ตารางที่ 5-6)

ผลการวิจัยพบว่า หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นเกือบทั้งหมด ร้อยละ 96.79 มีภาพประกอบซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ดี เพราะหนังสือที่มีภาพประกอบช่วยให้ผู้อ่านมีความเข้าใจในเนื้อหาง่ายขึ้น เป็นสิ่งจูงใจให้เด็กอยากอ่านเรื่องราวที่เห็นจากภาพ อย่างไรก็ตามหนังสือจำนวนมากถึงร้อยละ 46.65 ไม่ปรากฏชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ ซึ่งไม่สอดคล้องตามหลักเกณฑ์หนังสือสำหรับเด็กที่ดี ที่ควรมีการระบุชื่อผู้จัดทำภาพประกอบให้ชัดเจน เพื่อแสดงความรับผิดชอบและประโยชน์ในการศึกษาอ้างอิง การที่ไม่ระบุชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ อาจเป็นเพราะทางผู้จัดพิมพ์ไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ นอกจากนี้จากจำนวนหนังสือทั้งหมด 332 ชื่อเรื่อง ปรากฏว่ามีจำนวนผู้จัดทำภาพประกอบ 172 ชื่อ นับว่ามีจำนวนน้อย นอกจากนี้อาจมีผู้จัดทำภาพประกอบบางคนที่ใช้ชื่อต่างๆ ในการจัดทำภาพประกอบ จึงทำให้มีจำนวนน้อยลงไปอีก

ผู้จัดพิมพ์หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำนวน 343 ชื่อเรื่อง พบว่ามีผู้จัดพิมพ์ทั้งสิ้น 49 ชื่อ มีผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชน 45 ชื่อ ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐบาล 4 ชื่อ ผู้จัดพิมพ์หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ 281 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 81.92) เป็นภาคเอกชน ในขณะที่ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐบาล มีเพียง 62 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 18.08) นอกจากนี้ผู้จัดพิมพ์ส่วนใหญ่ 27 ชื่อ (ร้อยละ 55.10) มีผลงาน 1 ชื่อเรื่อง ผู้จัดพิมพ์ที่มีผลงานมากกว่า 1 ชื่อเรื่อง มี 22 ชื่อ (ร้อยละ 44.90) ผู้จัดพิมพ์ที่มีการจัดพิมพ์หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นมากที่สุด คือ สำนักพิมพ์คีน้อ 72 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 21.68) รองลงมาได้แก่ องค์การค้ำของคุรุสภา 53 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 15.49) ไทยวัฒนาพานิช 39 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 11.37) คีน้อแกรมมี 37 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 10.79) (ตารางที่ 7-8)

ผลการวิจัยพบว่า ผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนมีจำนวนการผลิตมากกว่าผู้จัดพิมพ์ภาครัฐบาล อาจเป็นเพราะผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนมีจำนวนมากกว่าผู้จัดพิมพ์ภาครัฐบาล และมีการแข่งขันด้านการผลิต การตลาดหนังสือสารคดีสำหรับเด็ก มีการขยายบริษัทออกไปเพื่อผลิตหนังสือสำหรับเด็กเฉพาะประเภท เฉพาะวัย ทำให้เกิดการผูกขาดด้านการตลาด ในขณะที่ผู้จัดพิมพ์ภาครัฐบาลที่ผลิตหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นมาก คือ องค์การค้ำของคุรุสภา ซึ่งเป็นผู้จัดพิมพ์และจำหน่ายหนังสือให้แก่กรมวิชาการเป็นส่วนใหญ่ มีการผลิตผลงานน้อยมากเมื่อเทียบกับผู้จัดพิมพ์ภาคเอกชนอาจเป็นเพราะในการจัดพิมพ์หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นทำขึ้นเพื่อการอภิชนนันทนาการเป็นส่วนใหญ่ จึงจัดทำจำนวนไม่มาก และหนังสือชุดสารคดีมีกำหนดออกไม่สม่ำเสมอ

สถานที่พิมพ์ของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำนวน 343 ชื่อเรื่อง พบว่า มีสถานที่พิมพ์ ในกรุงเทพมหานคร ทั้งหมด อาจเป็นเพราะผู้จัดพิมพ์ที่มีชื่อเสียงส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานคร มีระบบการจำหน่ายหนังสือและระบบการผลิตที่ดีทำให้ผลงานออกมามีคุณภาพดี นอกจากนี้ผู้ชื่อในกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่ มีกำลังซื้อสูง ทำให้มีการจัดพิมพ์หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานครทั้งหมด

ปีที่พิมพ์ของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ที่จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2530-พ.ศ.2540 จำนวน 343 ชื่อเรื่อง พบว่าส่วนใหญ่เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์ ในปี พ.ศ 2530 จำนวน 46 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ

13.41) รองลงมา 38 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 11.08) เท่ากัน ที่จัดพิมพ์ ในปี พ.ศ. 2538 และ พ.ศ. 2537 มีการจัดพิมพ์รองลงมา 36 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 10.50) จัดพิมพ์ ในปี พ.ศ. 2539 และปีที่มีการจัดพิมพ์น้อยที่สุด คือ พ.ศ. 2534 21 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 6.12) (ตารางที่ 9)

ผลการวิจัยพบว่าหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ ในช่วง 5 ปีแรก (พ.ศ. 2530-2534) มีปริมาณการผลิตน้อย อาจเป็นเพราะสภาพเศรษฐกิจที่ตกต่ำ หรือผู้จัดพิมพ์ หนังสือสำหรับเด็กมีการผลิตหนังสือสำหรับเด็กประเภทอื่นๆ และวัยอื่นมากขึ้น ในช่วง 5 ปีหลัง (พ.ศ. 2535-2540) มีปริมาณการผลิตที่ใกล้เคียงกันคือ ประมาณ 30 ชื่อเรื่อง ซึ่งแสดงว่าผู้แต่ง ผู้จัดพิมพ์ มีนโยบายและความสนใจในการจัดทำหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ แต่ในภาพรวมหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นมีแนวโน้มการจัดพิมพ์เฉลี่ย 11 ปี (พ.ศ. 2530-พ.ศ. 2540) ที่ร้อยละ 31.18 ซึ่งถือว่าไม่แตกต่างกับยอดผลิตต่อปีมากนัก การที่ผู้แต่งหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นผลิตผลงานเป็นจำนวนน้อย นอกจากเพราะต้องใช้เวลาในการจัดทำนานแล้ว ยังอาจเป็นเพราะเด็กก่อนวัยรุ่นมีความสนใจอ่านหนังสือประเภทอื่น เช่น การ์ตูน นวนิยาย เป็นต้น มากกว่าหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

เนื้อหาของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

การวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น จำนวน 343 ชื่อเรื่อง โดย แบ่งออกเป็น 8 หมวด พบว่ามีเนื้อหาด้านสังคมศึกษามากที่สุด 145 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 42.28) รองลงมาได้แก่ เนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 90 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 26.24) และน้อยที่สุดคือ เนื้อหาด้านคณิตศาสตร์ 1 ชื่อเรื่อง จึงไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานในการวิจัยข้อที่ 1 กล่าววว่าหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ส่วนใหญ่มีเนื้อหาด้านอาชีพ

ผลการวิจัยพบว่าหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2530-พ.ศ. 2540 มีเนื้อหาด้านสังคมศึกษามากที่สุด 145 ชื่อเรื่อง อาจเป็นเพราะผู้แต่ง ผู้จัดพิมพ์ ของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่มีความนิยมผลิตเนื้อหาด้านชีวประวัติ ภูมิศาสตร์ และการท่องเที่ยว และประวัติศาสตร์เป็นจำนวนมาก เพื่อตอบสนองต่อความสนใจของเด็กก่อนวัยรุ่น และสนับสนุนปีการท่องเที่ยวของไทย ซึ่งเนื้อหาเหล่านี้อยู่ในหมวดสังคมศึกษา

สำหรับเนื้อหาอื่น ๆ พบว่า เนื้อหาด้านภาษา มีเนื้อหาย่อยเรื่องการไวยากรณ์ และวรรณกรรมและการวิจารณ์ 8 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.33) เท่ากัน รองลงมาคือสุภาษิต คำพังเพย 4 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.17) เนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีเนื้อหาย่อยเรื่อง สัตว์ มากที่สุด 41 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 11.95) รองลงมาคือ พืช 13 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 3.79) เนื้อหาด้านคณิตศาสตร์ มีหนังสือ

ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.29) คือ เรื่อง ทักษะทางคณิตศาสตร์ เนื้อหาด้านสังคมศึกษา มีเนื้อหาย่อยเรื่อง ชีวประวัติมากที่สุด 36 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 10.50) รองลงมาคือ ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว 35 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 10.20) ประวัติศาสตร์ 25 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.29) เนื้อหาด้าน สุขภาพและอนามัย มีเนื้อหาย่อยเรื่องโภชนาการมากที่สุด 4 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.17) รองลงมาคือ จิตวิทยา 2 ชื่อเรื่อง เนื้อหาด้านกีฬามีเนื้อหาย่อยเรื่อง การละเล่นมากที่สุด 4 รายการ (ร้อยละ 1.17) รองลงมาคือ ความรู้ทั่วไป 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.58) เนื้อหาด้านศิลปะ มีเนื้อหาย่อยเรื่องการออกแบบตกแต่งมากที่สุด 14 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 4.08) รองลงมาคือ หัตถกรรม 9 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 2.61) เนื้อหาด้านอาชีพมีเนื้อหาย่อยเรื่องอาชีพ ทางศิลปะมากที่สุด 6 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 1.75) รองลงมาคือ การเกษตร 3 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.87) (ตารางที่ 10)

ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาที่พบมากที่สุด คือ สัตว์ 41 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 11.95) รองลงมา คือ ชีวประวัติ 36 รายการ (ร้อยละ 10.50) ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว 35 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 10.20) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กล่อมจิตต์ พลายเวช (2532) ที่พบว่าหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น (อายุ 12-14 ปี) ส่วนใหญ่มีเนื้อหา เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปทางวิทยาศาสตร์และสัตว์ รองลงมา คือ ภาษาและวรรณคดีไทย ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว

เนื้อหาของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น พิจารณาตามการนำเสนอเรื่อง พบว่าวิธีการนำเสนอเรื่องที่ใช้ในหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ คือ การอธิบาย 231 ชื่อเรื่อง ใช้กับเนื้อหาย่อยเรื่องสัตว์ 32 ชื่อเรื่อง ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว 26 ชื่อเรื่อง การนำเสนอเรื่องที่ใช้รองลงมา คือ การบรรยาย 62 ชื่อเรื่อง ใช้กับเนื้อหาย่อยเรื่อง ชีวประวัติ 10 ชื่อเรื่อง สัตว์ และ ประวัติศาสตร์ 7 ชื่อเรื่องเท่ากัน (ตารางที่ 21)

เนื้อหาของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น พิจารณาตามประเภทของภาพ พบว่ามีการใช้ภาพถ่ายในเนื้อหาย่อยเรื่องภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว 33 ชื่อเรื่อง สัตว์ 25 ชื่อเรื่อง ภาพลายเส้นมีการใช้ในเนื้อหาเกี่ยวกับชีวประวัติ 6 ชื่อเรื่อง วรรณกรรมและการวิจารณ์ 4 ชื่อเรื่อง (ตารางที่ 22)

เนื้อหาของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ. 2530-พ.ศ. 2540 พบว่า มีเนื้อหาด้านสังคมศึกษามากที่สุด 20 ชื่อเรื่อง ในปี พ.ศ. 2530 และ พ.ศ. 2539 รองลงมา คือ เนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์ 17 ชื่อเรื่อง ในปี พ.ศ. 2530 เนื้อหาด้านศิลปะ 8 ชื่อเรื่อง ในปี พ.ศ. 2535 เนื้อหาย่อยที่มีการจัดพิมพ์อย่าง ต่อเนื่องทุกปี เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับ สัตว์ 41 ชื่อเรื่อง ชีวประวัติ 36 ชื่อเรื่อง ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว 35 ชื่อเรื่อง (ตารางที่ 20)

ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาที่มีการจัดพิมพ์อย่างต่อเนื่องทุกปี คือ สัตว์ ชีวประวัติ และ ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว แสดงให้เห็นถึงการกำหนดความสนใจของผู้เขียนหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น และความสนใจของเด็กก่อนวัยรุ่นของไทยที่ไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้อง

กับผลงานวิจัยของ สุปรีย์ อ่อนหวาน (2530) และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2519) ที่พบว่า เด็กก่อนวัยรุ่นมีความสนใจสารคดีความรู้ทั่วไป สารคดีเชิงวิทยาศาสตร์ สารคดีชีวประวัติ และสารคดีการท่องเที่ยว

การนำเสนอเรื่องของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

การนำเสนอเรื่องของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น พบว่า ส่วนใหญ่มีการนำเสนอเรื่องแบบอธิบาย จำนวน 231 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 67.35) รองลงมาคือการบรรยาย 62 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 18.08) การเล่าเรื่องจากประสบการณ์ 25 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.29) และการเล่าเรื่องจากจินตนาการ 17 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 4.96) (ตารางที่ 11)

การนำเสนอเรื่องของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ในช่วงระยะเวลา 11 ปี (พ.ศ. 2530-พ.ศ. 2540) พบว่าวิธีการนำเสนอเรื่องที่มีการใช้ 2 วิธีแรก คือ การอธิบายและการบรรยาย การอธิบายการมีใช้มากที่สุด 26 ชื่อเรื่อง ในปี พ.ศ. 2537 และ 24 ชื่อเรื่อง ในปี พ.ศ. 2535 และ พ.ศ. 2540

การบรรยาย 13 ชื่อเรื่อง ในปี พ.ศ. 2539 รองลงมาคือ 8 ชื่อเรื่อง ในปี พ.ศ. 2535 และ 7 ชื่อเรื่อง ในปี พ.ศ. 2532 พ.ศ. 2537 และ พ.ศ. 2538 เท่ากัน (ตารางที่ 23)

ผลการวิจัยพบว่า การนำเสนอเรื่องของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ที่จัดพิมพ์ระหว่าง ปี พ.ศ. 2530-พ.ศ. 2540 พบว่า วิธีการนำเสนอเรื่องที่ใช้มากที่สุด คือ การอธิบาย 231 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 67.35) รองลงมา คือ การบรรยาย 62 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 18.08) และมีการใช้การนำเสนอเรื่องอย่างต่อเนื่องทุกปี ทั้งการอธิบายและการบรรยาย อาจเป็นเพราะการนำเสนอเรื่องแบบการอธิบายสามารถใช้ได้ดีกับเนื้อหาทุกด้าน จึงไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานในการวิจัยในข้อที่ 1 กล่าวหาว่า หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่มีวิธีการนำเสนอเรื่องแบบบรรยาย

การจัดรูปแบบของหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

การจัดรูปแบบของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น แบ่งออกเป็นหัวข้อย่อย 2 หัวข้อ คือ โครงสร้างของหนังสือและเครื่องช่วยในการอ่าน ปรากฏผลดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2530-พ.ศ.2540 พบว่า มีโครงสร้างของหนังสือที่มีเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ คำนำ 294 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 85.71) สารบัญ 231 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 67.35) สำหรับบรรณานุกรมมีจำนวนเพียง 137 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ

ละ 39.94) ซึ่งเป็นจำนวนน้อย หนังสือที่มีบรรณานุกรมส่วนใหญ่มีเนื้อหาด้านสังคมศึกษา จำนวน 55 ชื่อเรื่อง มีเนื้อหาข้อย่อยเรื่องประวัติศาสตร์มากที่สุด 16 ชื่อเรื่อง จัดพิมพ์มากที่สุดในปี พ.ศ. 2530 จำนวน 19 ชื่อเรื่อง แสดงให้เห็นว่าผู้แต่งหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่มีเนื้อหาด้านสังคมศึกษา ให้ความสำคัญกับค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมของเด็กก่อนวัยรุ่น และมีการค้นคว้าข้อมูลในการเขียนอย่างดี และในปัจจุบันสำนักพิมพ์หลายแห่งให้ความสำคัญกับการจัดทำบรรณานุกรม ผลที่ได้จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานในการวิจัยในข้อที่ 2 กล่าวหาว่าหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ส่วนใหญ่ไม่มีบรรณานุกรม

สำหรับหัวข้อเครื่องช่วยในการอ่าน พบว่า เครื่องช่วยในการอ่านส่วนที่ปรากฏมากที่สุดคือแผนที่ ในหนังสือ 30 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 8.72) รองลงมาคือ ตาราง ในหนังสือ 16 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 4.66) เครื่องช่วยในการอ่านที่พบน้อยที่สุดคือ แผนภูมิมีในหนังสือ 1 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.29) (ตารางที่ 12)

เครื่องช่วยในการอ่านพบว่ามีการจัดทำน้อยในเกือบทุกด้าน คือ แผนที่ ตาราง และ แผนภูมิ อาจเป็นเพราะการจัดทำเครื่องช่วยในการอ่านเหล่านี้ ต้องเพิ่มต้นทุนในการจัดทำ และไม่ใช้ส่วนสำคัญที่ขาดไม่ได้ในการพิมพ์หน้ารองจำหน่าย ผู้เขียนและผู้จัดพิมพ์จึงให้ความสนใจ ในการจัดพิมพ์น้อย ผู้แต่งหรือผู้จัดพิมพ์ควรแก้ไข โดยให้มีการจัดพิมพ์เครื่องช่วยในการอ่านเพิ่มขึ้น เพื่อช่วยในการอ่าน

รูปเล่มของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

รูปเล่มของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ได้แก่ ขนาดของหนังสือ จำนวนหน้า ลักษณะปก ขนาดตัวอักษร และภาพประกอบ

ขนาดของหนังสือ พบว่า หนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำนวนมากที่สุดมีขนาด 14.6x21 ซม. 16 หน้ายกใหญ่ จำนวน 158 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 46.06) รองลงมา คือ ขนาด 13x18.5 ซม. 16 หน้ายกเล็ก พ็อกเก็ตบุ๊ก 72 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 21.00) และขนาดของหนังสือที่พบน้อยที่สุด จำนวน 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.58) มีขนาด 18x15.5 ซม. (ตารางที่ 13)

จำนวนหน้า หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำนวนมากที่สุด 143 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 41.69) มีจำนวนหน้า 51-100 หน้า รองลงมา 85 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 24.78) มีจำนวนหน้า 101-150 หน้า และหนังสือจำนวนน้อยที่สุด 25 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 7.29)(ตารางที่ 14)

ลักษณะปก พบว่า หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ จำนวน 257 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 74.93) ใช้ปกอ่อนและเป็นปกอ่อนอามันทั้งหมด (ตารางที่ 15)

ขนาดของตัวอักษร พบว่า หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ส่วนใหญ่จำนวน 181 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 52.77) ใช้ตัวอักษรขนาด 16 พ้อยท์ รองลงมา 102 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 29.74) ใช้ตัวอักษรขนาด 17 พ้อยท์ และหนังสือจำนวนน้อยที่สุด 2 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 0.58) ใช้ตัวอักษร ขนาด 20 พ้อยท์ และไม่พบหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ใช้ขนาดตัวอักษรใหญ่กว่า 20 พ้อยท์ (ตารางที่ 16)

ภาพประกอบของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น วิเคราะห์เป็น 2 ด้าน คือ ประเภทของภาพและสีของภาพ

ประเภทของภาพ พบว่า หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ 332 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 96.79) มีภาพประกอบ ส่วนอีก 11 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 3.21) ไม่มีภาพประกอบ (ตารางที่ 17) นอกจากนี้ พบว่า หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่มีภาพประกอบส่วนใหญ่ 215 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 64.76) มีภาพประกอบที่เป็นภาพถ่าย รองลงมา ได้แก่ ภาพลายเส้น 42 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 12.65) และใช้ภาพ 2 ชนิด คือ ภาพถ่ายและภาพลายเส้น 34 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 12.04) จึงสอดคล้องกับผลการวิจัยในข้อที่ 2 กล่าวว่า หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ มีภาพประกอบเป็นภาพถ่าย (ตารางที่ 18)

สีของภาพพบว่า หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นจำนวนมากที่สุด 283 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 85.24) เป็นภาพประกอบที่ใช้สี 1 ชนิด โดยมีภาพประกอบเป็นสีขาวดำ จำนวนมากที่สุด 146 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 43.98) รองลงมา คือ ภาพ 4 สี 135 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 40.66) (ตารางที่ 19)

ประเภทของภาพของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น พบว่ามีการใช้ภาพแบบภาพ 1 ประเภท คือ ภาพถ่ายมากที่สุด 28 ชื่อเรื่อง ในปี พ.ศ 2535 รองลงมา คือ ภาพลายเส้น มีการจัดพิมพ์มากที่สุด 8 ชื่อเรื่อง ในปี พ.ศ 2531 ส่วนการใช้ภาพมากกว่า 1 ประเภท พบว่า เป็นภาพถ่าย และภาพลายเส้น มากที่สุด 5 ชื่อเรื่อง ในปี พ.ศ 2538 รองลงมา คือ ภาพถ่ายและภาพวาด 4 ชื่อเรื่อง ในปี พ.ศ. 2533 ภาพ 1 ประเภทที่มีการใช้อย่างมากต่อเนื่อง คือ ภาพถ่าย และภาพลายเส้น ตามลำดับ ส่วนภาพมากกว่า 1 ประเภทที่มีการใช้อย่าง ต่อเนื่อง คือ ภาพถ่ายและภาพลายเส้น (ตารางที่ 24)

ในด้านรูปแบบของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่จัดพิมพ์ ระหว่างปี พ.ศ 2530-พ.ศ 2540 จำนวน 343 ชื่อเรื่อง หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ส่วนใหญ่มีขนาด 14.6x21 ซม. หรือ 16 หน้ายกใหญ่ (ร้อยละ 46.06) ซึ่งเป็นขนาดของหนังสือที่ใกล้เคียงหนังสือของผู้ใหญ่ หยิบจับได้สะดวก มีจำนวนหน้า 51-100 หน้า 257 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 74.93) จึงสอดคล้องกับที่ จินตนา ไบกาซูยี (ม.ป.ป. : 199) กล่าวว่าไว้ว่า จำนวนหน้าที่เหมาะสมของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กอายุ 12-14 ปี ควรมีจำนวน 50-100 หน้า หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ส่วนใหญ่จัดทำ

เป็นปกอ่อน และเป็นปกอ่อนอามันเพราะช่วยให้หนังสือมีความดึงดูดใจเด็กก่อนวัยรุ่น สะดวกในการพกพา หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่ใช้ขนาดตัวอักษร 16 พ้อยท์ 181 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 52.77) ซึ่งมีความชัดเจน อ่านง่าย ภาพประกอบที่ใช้ส่วนใหญ่เป็น ภาพถ่าย 215 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 75.97) เป็นภาพสีขาวดำและภาพ 4 สี จำนวนใกล้เคียงกัน คือ 136 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 51.60) และ 135 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 47.70) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุนทรี มีพร้อม (2522) และ วรรณิ ชัยเลิศ (2541) พบว่าภาพประกอบสำหรับหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่เป็นภาพถ่ายสีทันสมัยสวยงาม

การทดสอบสมมุติฐาน

สำหรับการทดสอบสมมุติฐานตามที่กำหนดไว้ ผลการวิจัย พบว่า มีทั้งผลการวิจัยที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องตามสมมุติฐานที่กำหนดไว้ดังนี้

สมมุติฐานข้อที่ 1 หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ที่จัดพิมพ์ระหว่าง ปี พ.ศ 2530-พ.ศ 2540 ส่วนใหญ่มีเนื้อหาด้านอาชีพ และมีการนำเสนอเรื่องแบบการบรรยาย

ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นส่วนใหญ่มีเนื้อหา ด้านสังคมศึกษา ซึ่งเนื้อหาที่มีการจัดพิมพ์ต่อเนื่องทุกปี ได้แก่ ชีวิตประวัติ ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว ซึ่งตรงกับความสนใจในการอ่านของเด็กก่อนวัยรุ่น และพัฒนาการทางด้านสังคมของวัยที่ซึ่งอยู่ในช่วงการเลียนแบบบทบาท และความอยากรู้อยากเห็นในเรื่องใหม่ๆ สถานที่ใหม่ ความต้องการที่จะพักผ่อน ทำให้ผู้จัดพิมพ์พยายามที่จะตอบสนองต่อความต้องการของเด็กเพื่อให้มียอดจำหน่ายหนังสือสูงขึ้น สำหรับเนื้อหาด้านอาชีพมีจำนวนน้อย อาจเป็นเพราะหนังสือที่มีเนื้อหาด้านอาชีพของเด็กวัยนี้มีการเขียนน้อยเฉพาะบางสาขาอาชีพนับเป็นประเภทชีวิตประวัติจึงไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ว่าหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ส่วนใหญ่มีเนื้อหาด้านอาชีพ

ในด้านการนำเสนอเรื่องของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่าการนำเสนอเรื่องแบบอธิบายมากที่สุด ซึ่งน่าจะเป็นเพราะ การอธิบายเป็นการนำเสนอเรื่องที่ให้รายละเอียด เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งใช้ได้กับเนื้อหาต่าง ๆ ที่วิจัยทั้ง 9 หมวด โดยพบมากในเนื้อหาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เนื้อหา ด้านสังคมศึกษา และเนื้อหา ด้านศิลปะ ในขณะที่การนำเสนอเรื่องแบบบรรยายพบมากในบางเนื้อหา เช่น เนื้อหา ด้านภาษา เนื้อหา ด้านสังคมศึกษา ในเนื้อหาย่อยเรื่อง ศาสนา วัฒนธรรม ชีวิตประวัติ และประวัติศาสตร์ เป็นค้น อาจเป็นเพราะการนำเสนอเรื่องแบบบรรยายเป็นการเล่าเรื่องราว

สมมุติฐานการวิจัยข้อที่ 2 หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ส่วนใหญ่มีภาพประกอบเป็นภาพถ่ายและไม่มีบรรณานุกรม

ผลการวิจัยพบว่า หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ส่วนใหญ่มีภาพประกอบเป็นภาพถ่าย มีความสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้มีการใช้ประเภทของภาพแบบภาพถ่ายอย่างต่อเนื่องในช่วงระยะเวลา 11 ปี (พ.ศ 2530-พ.ศ 2540) และใช้กับเนื้อหาทุกด้าน เพราะลักษณะของภาพถ่ายมีความสวยงาม มีชีวิต มีความเคลื่อนไหว ทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องราวได้ดีขึ้น

สำหรับโครงสร้างของหนังสือ ส่วนใหญ่ที่พบ คือ คำนำและสารบัญ ส่วนบรรณานุกรม พบว่า มีเพียง 137 ชื่อเรื่อง (ร้อยละ 39.94) ในเนื้อหาด้านสังคมศึกษา ทั้งนี้เพราะผู้เขียนหนังสือส่วนใหญ่เขียนมาจากประสบการณ์ของผู้เขียนโดยตรง อาจไม่มีการค้นคว้าเพิ่มเติม จึงมีการจัดทำบรรณานุกรม ประกอบกับผู้จัดพิมพ์ส่วนใหญ่จะเน้นที่เนื้อหา รูปเล่มมากกว่าโครงสร้างของหนังสือ อย่างไรก็ตามนับว่าเป็นสิ่งที่ดีที่มีการจัดทำบรรณานุกรมในหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น เนื่องจากตามปกคตินั้นไม่ค่อยปรากฏว่ามีการจัดทำ และแสดงถึงข้อจำกัดของโครงสร้างของหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในด้านบรรณานุกรมว่ามีการจัดทำน้อย จึงสอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ผลิต

1. ผู้จัดพิมพ์หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ควรพิจารณาส่งเสริมให้มีการผลิตหนังสือในเนื้อหาที่มีการผลิตน้อย ได้แก่ คณิตศาสตร์ สุขภาพและอนามัย กีฬา และอาชีพ ให้มากขึ้น เพื่อให้มีหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นครบทุกประเภทและเนื้อหา
2. ผู้แต่งหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ควรมีการปรับปรุงหรือเพิ่มเติมส่วนประกอบของหนังสือที่จะช่วยในการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมที่สำคัญให้ครบถ้วน ได้แก่ คำนำ สารบัญ และบรรณานุกรม
3. ในด้านภาพประกอบหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น ผู้จัดพิมพ์ควรมีการระบุชื่อผู้จัดทำภาพประกอบ เพื่อเป็นข้อมูลในการค้นคว้าวิจัยต่อไป และเป็นการสนับสนุน ส่งเสริมให้มีผู้จัดทำภาพประกอบมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการให้บริการ

1. ควรมีแหล่งรวบรวมหนังสือสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นเพื่อเป็นศูนย์กลางในการศึกษาใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

2. บรรณารักษ์ควรมีการจัดทำบรรณานุกรมหรือบรรณนิทัศน์หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นที่ผลิตขึ้นในแต่ละปี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการ ส่งเสริมการอ่านและเลือกซื้อหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

3. ควรมีความร่วมมือระหว่างบรรณารักษ์และห้องสมุดต่างๆ โดยเฉพาะของภาค รัฐบาล ในการใช้ทรัพยากรร่วมกันในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านหนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่น

แนวทางการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการศึกษาหนังสือสารคดีสำหรับเด็กในทุกระดับอายุในด้าน เนื้อหา รูปเล่ม และภาพประกอบ

2. ควรมีการสำรวจและวิเคราะห์หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในห้องสมุด ประเภทต่างๆ

4. ศึกษาการใช้หนังสือสารคดีสำหรับเด็กก่อนวัยรุ่นในห้องสมุดประเภทต่างๆ